

ikke er til fals. „Overpåvirket“ står der på brystet. Måske er det derfor, Hau'ofa forlod antropologien og oprettede sit center for lokal kunst og kultur? Læs bogen!

Steen Bergendorff
Lektor
Internationale Udviklingsstudier
Roskilde Universitets Center

James Leach: *Creative Land. Place and Procreation on the Rai Coast of Papua New Guinea*. Oxford: Berghahn Books 2003. 236 sider. ISBN 1-57181-556-2. Pris: £50.

I denne sin første monografi, der er vokset ud af forskningsprojektet *Property, Transactions and Creation* (PTC) under ledelse af Marilyn Strathern, analyserer og sammenholder James Leach størrelser som kreativitet, slægtskab og land/jord blandt folk i landsbyen Reite på Rai-kysten i Papua Ny Guinea. Dette gør han ved at forklare, hvordan samfundet (forstået som de enkelte slægtsgrupper) videreføres ved (den kreative) skabelse af nye personer gennem jord- og havebrug, udveksling og rituelle aktiviteter.

I Reite anerkendes personer (i tråd med Marilyn Stratherns begreb „divider“ frem for „individer“) som værende „delelige“ og sammensatte af flere sociale forhold og faktorer. Pointen er, at personlighed og slægtskab, som er patrilineært defineret, ikke skal forstås genealogisk eller biologisk. De er knyttet til patrilinejen og jorden på den ene side og den mødrene slægt og udveksling på den anden, som faktorer, der „gror“ en person. Leachs forgænger på Rai-kysten, Peter Lawrence, der mest er kendt for sit arbejde med *cargo cults*, tilskrev de lokale en særegen individualitet og fleksibilitet for at forklare, hvorfor slægtsrelationer var mere komplekst og ustabilt organiseret, end datidens strukturfunktionalistiske modeller tillod. Leach går til den samme problematik ved at bringe andre forhold ind i analysen og give et mere holistisk billede: Leach vil forstå slægtskab socialt og praktisk og baseret på *lokalitet*. Det vil sige, ud fra hvilken gruppe man er del af i udvekslinger, samt ud fra hvilken jord man bor på og har fælles tilknytning til. Men da slægtskab dermed bliver en processuel størrelse, må Leach også lede efter dets drivkraft. Lawrence forklarede dette som individualitet, mens Leach foretrækker begrebet kreativitet og bruger bogen på at forklare, hvor denne er lokaliseret i det sociale liv.

Land er et af de mest centrale elementer i analysen. Jorden er med sin substans og kraft kilde til skabelse og kontinuitet i Reite, og den gensidige (gen)skabelse af land(skab) og personer er kilden til fornyelsen af slægtsgrupper. Jorden giver styrke til slægter og bliver igen styrket af begravelsen af slægtens døde (deres knogler) i jorden. I skabelsen af personer og deres videre vækst er jordens substans dog ikke tilstrækkelig. Det er også nødvendigt med en ekstern afgrænsende faktor. For mennesker betyder det, at svigerfamilier eller den i antropologisk litteratur så klassiske morbror er essentiel. Hvor den fædrene slægt og jorden giver en person og en krop substans (knoglerne), bidrager den mødrene slægt med form og identitet (kødet).

Forholdet mellem land og slægt og temaerne udveksling og produktivitet går igen i

brudepris-ritualet *palem*. For at (re)produktion kan finde sted, er det nødvendigt at tilføre slægten personer af det modsatte køn gennem udveksling. Ved giftermål bliver kvinden en del af mandens slægtsgruppe, og hendes fædrene slægt skal kompenseres for det, hun bidrager til sin nye slægt. Dette sker ved betaling af værdier og mad (kaldet „kød“) opstillet på en *palem*-platform (kaldet „knogler“). Afholder man i Reite et ritual som dette, skal det ske på ens fædrene jord for at være legitimt.

I bogens otte kapitler følger Leach sin argumentation grundigt til dørs gennem beskrivelse af lokale slægts- og ægteskabsmodeller, lokalhistorie og bosteder, det centrale brudepris-ritual *palem* (og dermed kønsrelationer), haver og vækst, fødsler, ånder og begravelser, og landskaber/steder. Det sidste kapitel er en opsummering af bogens pointer og en afrunding i forhold til nøglebegrebet kreativitet, hvor pointen er, at slægtskab i Reite skal forstås processuelt og som værende nærmest kreativt „af natur“ – en konstant (re)kombination af muligheder, kilder og ressourcer. Gennem alle kapitlerne bruger Leach eksisterende antropologiske teorier til at analysere, afgrænse og perspektivere, og den grundigt gennemarbejdede og veldokumenterede empiri bruges fint til at understøtte den teoretiske diskussion.

Leachs bog er et spændende bidrag til den eksisterende antropologiske litteratur om Melanesien og Papua Ny Guinea. Den er også af værdi for de, der er interesseret i mere generelle teorier om menneskers forhold til jord/land/landskaber, selvopfattelse/personlig identitet og slægtskab. Endeligt berører bogen også kønsmæssige aspekter, selvom dette punkt efter min mening kunne uddybes og teoretiseres yderligere med Leachs empiri. Indførelsen af kreativitet som nøglen til at forstå Reite-slægtsforhold og slægtsgruppernes reproduktion virker fornyende men også diffust, da det desværre forsvinder i mængden af grundige etnografiske gennemgange af ritualer, myter og slægtskab. Dette hænger sammen med bogens eneste egentlige mangel: at Leach ikke tager aktørers politiske brug og manipulation af ritualer og slægtsprincipper i betragtning. Alt i alt er *Creative Land* interessant og vedkommende, men er man velbevandret i Marilyn Stratherns værker og PTC-projektet, bidrager den nok ikke med meget nyt under solen.

Steffen Dalsgaard

Stud.mag.

Afdeling for Antropologi og Etnografi

Aarhus Universitet

Nanna Mik-Meyer: *Dømt til personlig udvikling. Identitetsarbejde i revalidering.* København: Hans Reitzels Forlag 2004. 208 sider. ISBN 87-412-0194-9. Pris 248 kr.

Jeg overværede for nogle år siden en gæsteforelæsning af Anne Knudsen. Hun havde vist lige skrevet bogen *Her går det godt – send flere penge* og talte om træk ved dansk kultur: „Jeg møder tit, især kvinder, der som svar på spørgsmål om, hvad de gerne vil beskæftige sig med, siger: ‘Jeg vil gerne have noget med mennesker at gøre!’ . Og så er det, jeg siger: ‘Jamen menneske! – hvad er det da du vil gøre med dem?! Det er man da nødt til at vide!’ .“

Det er målet for Nanna Mik-Meyers bog at bidrage til viden om det, der „gøres med